

Avedøre - Hvidovre

**På billedet fra 1967 ses tre personer, der er klar til en ishockey dyst på
Avedøre Gadekær.**

**På østsiden af Storegade ses fra venstre Helge Bakkes hus
(med gavlen ud mod gaden).**

**Næsten gemt af træet skimtes købmand Bærentzens hus.
Til højre i billedet ses bygningerne fra den oprindelige Kærgård
sammenbygget med Huulgården.**

På dette tidspunkt har smeden sin bolig og værksted her.

Indhold

Hvidovre
Lokalhistoriske
Selskab

Formanden har ordet	3
Barndom og ungdom i Hvidovregade	4
Mindet om Carl Nielsen (1873-1950)	9
Født og boet her i 81 år	11
Nusrat Djahan Moskeen	16
Eget hus	19
Boganmeldelse	25
Frelsens Hær i Hvidovre	27
Besøg på Borgen	33
Arrangementer	34
Julemarkedet og et spændende år på Forstadsmuseet	35

Forstadsmuseet:

Alarmpladsen 3, Avedørelejren,
2650 Hvidovre
Tlf: 3649 0030
E-mail: forstadsmuseet@forstadsmuseet.dk
forstadsmuseet.dk/

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab

Rytterskolen - Hvidovre Kirkeplads 1,
2650 Hvidovre
hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk/

Kontingent:

150 kr. + evt. porto / Pensionister 125 kr. + evt. porto

MobilePay nr.: 94672

Jyske Bank: 5025 1028523

Redaktion:

E-mail: hlsredaktionen@gmail.com

Jørgen Snedled (tlf.: 6178 7548)
Bitten Larsen (ansvarshavende)

Tryk:

LaserTryk
Trykt i 800 eksemplarer
ISSN: 1602-7051
ISSN: 2596-5808 (online)

Forsidebillede:

Avedøre Gadekær

Blad nr. 1 2024:

Deadline: Uge 2
Omdeles fra: Uge 6

Arrangementer:

Tilmelding online på
hls.nemtilmeld.dk/
Kontakt evt. Karen Johansen eller Anders Aalund

	Navn:	Telefon:	E-mailadresse:
Formand:	Anders Aalund	2420 2655	hlsformand@gmail.com
Næstformand:	Karen Johansen	2992 0417	katojo@live.dk
Kasserer:	Knud K. Sørensen	4183 3108	hlskasserer@gmail.com
Bestyrelsesmedlem:	Torben Kok Rasmussen	2070 5435	rasmussen.tk@gmail.com
Bestyrelsesmedlem:	Jørgen Snedled	6178 7548	hlsredaktionen@gmail.com
Bestyrelsesmedlem:	Poul Sørensen	2175 7482	anne1poul@gmail.com
1. suppleant & sekr.:	Finn Ivo Heller	2023 0868	hls.sekr@gmail.com
2. suppleant:	Stig Sørensen	2614 9126	stigsor@gmail.com

Vi har en sponsoraftale hos NemTilmeld og får dermed - uden betaling - adgang til NemTilmelds tilmeldingssystem til alle vore arrangementer.

Læs mere her: nemtilmeld.dk/

Formanden har ordet

Af Anders Aalund

Kære læser

Så er vi allerede fremme ved Nr. 4-2023. Tiden suser af sted i et næsten ligeså forrygende tempo, som det vi har på i Selskabet. I sidste nummer skrev jeg, at vi var lige omkring 700 medlemmer. Takket være en kæmpe indsats ved vore arrangementer er dette tal nu 732. Tak til alle for at være med til at formidle kendskabet til HLS.

Vores jævnlige arrangementer på Rytterskolen er en rigtig god kilde til flere medlemmer. Vi har i øvrigt øget antallet af ”åbent hus arrangementer” i Rytterskolen betragteligt. Har du lyst til at være vært/medvært er du mere end velkommen til at henvende dig til bestyrelsen eller arrangementsudvalget.

Den store interesse for selskabets arrangementer giver en del henvendelser om tilmelding på telefonen, også uden for normal ”kontortid”. Prøv så vidt muligt at undgå dette.

Forsidebilledet viser gadekæret i Avedøre ved vintertide. Isen blev ikke kun brugt af de lokale, men også langvejs fra kom man for at løbe på skøjter. Når tykkelsen af isen tillader det, er her stadig

skøjteløb. Selv efter 56 år er miljøet på billedet genkendeligt og dermed en fin kobling til fortiden.

Rigtig mange havde fundet vej til Kometen (ca. 460) for at møde Søren Pilmark. Pilmark var i overdådig form og sprængte den oprindelig tidsramme med næsten tre kvarter. Vi fik et godt indtryk af Pilmarks tilværelse i FRIHEDEN, som han pointerede. Selvfølgelig hørte vi også om skuespillerkarrieren, som jo nok er de fleste bekendt. Et gennemgående træk i det, der blev sagt var: ”øv dig”, så skal det nok blive godt.

Og øvet sig, det havde Sten Skovgaard Larsen, der meget levende og humoristisk berettede om ”Vejen til Hvidovre Stadion”. Publikum var også meget levende. Sjovt var det at iagttage den iver, der blev lagt for dagen, når fodboldbanerne skulle nummereres, men jeg tror vi fik det på plads. Sten har siden fortalt mig, at aftenen gav ham flere ideer til yderligere granskning af Hvidovre Stadions historie. Du kan læse om emnet i blad nr. 3 - 2023.

Vi bliver mere synlige fremover, når vi stiller en bod op. HLS har indkøbt et

flag med logo. Et par duge i selskabets farver er det også blevet til. De blev brugt første gang på Inspirationsmessen i Kometen den 25. oktober. Her viste vi også de film om forretningslivet, vi har fået produceret. Der var mange, der blev stående længe for at se dem. Også her fik vi en del nye medlemmer.

Apropos forretningslivet ligger det nu fast, at den tredje udstilling om emnet åbner lørdag den 4. maj 2024 kl. 14 med reception. Udstillingen er på Hovedbiblioteket og varer 14 dage.

I kan se i bladet, at antallet af arrangementer også i det nye år vil være højt, så bestyrelsen glæder sig til møde jer ved disse lejligheder.

2024 kalenderen har skoler som emne. Dette i anledning af at Sønderkærskolen har 100 års fødselsdag.

Jeg håber, du må få en god jul og et godt nytår.

Med venlig hilsen
Anders Aalund

Barndom og ungdom i Hvidovregade

Af Jens Frederik Jørgensen efter interview med Carl Bowig

Forstadsmuseet fik i 1977 4 albums med fotos fra boet efter Georg Rasmussen. Mange af de 400 fotos er familiefotos fra familien Carl Niensens liv¹. Andre fortæller en interessant historie om livet på et lille gartneri, Hvidovregade 57 i 40'erne og 50'erne. Jeg tog nogle af fotografierne med, da jeg i foråret skulle interviewe Carl Bøwig, og fotografierne blev et godt grundlag for at høre Carl Bøwig fortælle om sit liv og om familiens liv.

Gartneriet Hvidovregade 57

Hvidovregade 57, Carl Bøwigs barndomshjem ca. 1945.
Foto: Forstadsmuseet

Carl Bøwig er født i 1937, enebarn, søn af gartner Niels Nielsen og dennes hustru Else, samt barnebarn af tidligere sognerådsformand Carl Nielsen.

Faren og moren var bestyrere af det gartneri, som Carl Nielsen havde. Familien boede i samme hus, som bedsteforældrene, Carl og Augusta.

Huset rummede også kontor for Hvidovre Sygekasse, hvor Carl Nielsen var

Carl Bøwig 1939 i trillebøren omgivet af sin far Niels Jacob Nielsen og mor Else på gartneriet Hvidovregade 57. Privatfoto.

¹ Georg Rasmussen var bror til Augusta Nielsen, tidligere sognerådsformand Carl Niensens 2. hustru.

forretningsfører. Huset var en vinkelbygning. Huset til højre vendte ud mod Strædet. Vinklen, der lå med front til Hvidovregade, var lejet ud. Huset var stråtækt, med lerklinede vægge, okker-gult med tjæret sokkel. Carl Nielsen og Augusta boede i den del af huset, der ses til højre, og Bøwigs forældre boede i den anden del af huset. *”Der var kun koldt vand og gammeldags lokum. Når vi skulle i bad, foregik det oppe på badeanstalten i kælderen under Kettevejsskolen”.*

Gartneriet var kun på ca. 1 tønder land - fra Hvidovregade og mod øst over til Haveforeningen Hvidovrevang. Et lille gartneri, men en flittig familie kunne have sit udkomme af det. *”Pengene var små. Jeg fik lov til at trække nogle rabarbere op, bundte dem og sælge dem. Det gav mig lidt lommepenge”.*

”Gartneriet blev udnyttet næsten 200 procent, fortæller Carl Bøwig. Der var mistbænke, som blev holdt åbne med ”luftklodser”, som skulle fjernes ved storm og tordenvejr. Ellers fløj vinduerne af. Afgrøderne var radiser, purløg, gulerødder, bønner og ærter – små afgrøder som moren bundtede, og faren i

begyndelsen kørte ind på det gamle Grønttorv på en trehjulet lacykel.

Under generalstrejken blev grøntsagerne også solgt direkte fra gartneriet, hvor der var en kø af mennesker, der ville handle.

Gartneriet havde allerede før krigen fået et drivhus, der var i to etager. Under et betondek var der en fyrgrav, hvor der stod to kedler, der varmede drivhuset op. Drivhuset måtte lukke under krigen, da der ikke var brændsel til at varme det op. I stedet blev kælderen under drivhuset brugt som beskyttelsesrum, hvor vi løb over ved luftalarm”.

Carl Bøwig opholdt sig ofte inde hos Augusta, som han kaldte sin bedstemor.

”Hun var en super dejlig dame”. Hun havde altid tid til at tage sig af ham. Hun var altid i gang med sit strikkesæt. Bedstefaren gik rundt derinde i sivsko med halm i, husker Carl Bøwig.

På fotoet ses Carl Bøwig sammen med Augusta, der sidder med hunden Kvik, som Carl elskede at ligge sammen med - i hundens kurv. *”Kvik blev for øvrigt lånt ud til folk i Hvidovre. Den kunne lynhurtigt fange rotter og knække halsen på dem”.* I garagen ses den lille Ford-lastbil med kort lad, som faren havde til at køre varer ind på Grønttorvet med. Bilen havde en presenning, som kasserne med afgrøder

Gartneriet med drivhuset fotograferet mod vest op mod Hvidovregade. Foto før 1940. Privatfoto.

Privatfoto, 1939.

Carl Bøwig i slipover, bagerste række nr. 3 fra højre. 2. række nr. 2 fra højre står Niels Erik Madsen. Foto: Forstadsmuseet.

kunne stå indenunder. Faren tog også varer med til torvet fra bl.a. gartneriet ”Jelles sted”.

Faren og moren afhændede i 1963 gartneriet. Da var huset meget forfaldent. Forældrene flyttede i Bredalsparken og fik arbejde som henholdsvis altmuligmand/gartner og rengøringshjælp på Den Kongelige Porcelænsfabrik.

Skole- og ungdomskammerater

I april i befrielsesåret begyndte Carl Bøwig sin skolegang på Kettevejsskolen. Da skolen skulle bruges til indkvartering af tyske flygtninge, blev klassen først flyttet op i børnehaven på Hvidovre Torv og senere ned i kælderen under den nye sygekassebygning i Hvidovregade.

Han havde fru Madsen som klasselærer i hele skoletiden.

"Jeg var nok en vildbasse i skolen og god til at finde på "tossesreger". Bedstefar prøvede efter bedste evne at få mig dysset ned".

Når talen falder på barndomsvenner, nævner Carl først og fremmest Niels Erik Madsen, med hvem han har haft et livslangt venskab. "

Niels Eriks mor bad os samle alle æblerne sammen ude i haven. Og så kørte vi ned med æblerne til et æblemøsteri på Torstensvej og hentede æblemøst på flasker. Vi brugte også meget tid ovre på det gamle bibliotek".

2 af legekammeraterne gik på betalings-skole inde i den katolske skole i Stenoga-de. Arne, der boede Næsborgvej 4, var søn af kommunens bygningsinspektør, A. O. Hansen. Arnes mor, Olga var en dygtig modist. Arne og Carl kørte ud med hattene i store hatteæsker til kunder også helt i Rødovre.

Den anden legekammerat var Henrik, søn af doktor Ærenlund, hvis hus og praksis lå på Hvidovregade, der hvor Holbækmotorvejen ligger i dag.

Carl Nielsen i haveforeningen "Hvidovrevang". Årstal ukendt.
Foto: Forstadmuseet.

"Det var jo et mærkeligt sted at komme over. Man blev aldrig lukket længere ind end ned i kælderen. Men kælderen var jo også lige så ren som et hospital næsten. Nede i kælderen var der også mange spændende ting. Nogle gange kom Ærenlund jo også selv ned. Vi byggede blandt andet små svæveflyvere. På svæveflyveren var der en lille cylinder, man kunne sætte en tablet ind i. Og så kunne man tænde ligesom en lille lunte. Så virkede den som en jetjager. De var faktisk meget skægge at flyve med".

Da bedstefaren var død, og Augusta var flyttet på Sønderkærhave, fik Carl lov til at bo i den del af huset, de havde boet i. Her hyggede kammeraterne og deres piger sig med dans og drak lidt bajere.

"Niels Eriks mor syntes ikke så godt om det. Hun kom derned med en lille cerut i munden og ville klage, for hun ville ikke have, at Niels Erik drak bajere. Min far sagde, at det skulle hun ikke bekymre sig om, han holdt øje med de unge. Hun drejede rundt på hælen og gik hjem igen!"

Hvidovrevang og byggeriet på Næsborgvej

Gartneriet var mod øst nabo til haveforeningen ”Hvidovrevang”, der var oprettet i 1932. Der var en sti ind fra gartneriet. Augusta stod i en periode for driften af haveforeningens marketenderi.

Da gartneriet ophørte, kom der planer om, at gartneriets areal tillige med haveforeningens skulle anvendes til byggeri. Der gik mange år, inden planerne kunne realiseres. Det blev til bebyggelsen på Næsborgvej, der er tegnet af arkitekt Thorvald Dreyer, bygget af Brdr. Teichert og taget i brug i 1966.

Carl og Margits bopæl og arbejde

”Jeg hentede min kone Margit helt ovre på Høffidingsvej i Vigerslev. Vi var unge begge to og måtte så have kongebrev for at blive gift i 1957. Vi har en søn og et par tvillingepiger. Vi har altid boet Hvidovre. Beringparken, Helenas Alle og nu i Strandbyparken. Vi har aldrig overvejet at flytte fra kommunen, der

har mange gode tilbud til borgerne.”

”Jeg interesserede mig meget for knallerter og det var meningen, at jeg skulle i lære hos ”Helmers Auto” på hjørnet af Hvidovrevej og Allingvej. Det blev ikke til noget, da han ikke havde de rigtige maskiner, som skulle bruges i lærlingeuddannelsen. Så blev jeg i stedet uddannet som rørsmed, og de sidste 12 år af arbejdslivet var jeg ansat som serviceleder først på Svendebjerghave og sluttelig på Strandmarkshave.”

Margit er kontoruddannet og har hele livet arbejdet i samme firma i Valby.

Afslutning

Mange tak til Carl for informationer om familien og livet i Hvidovre. Vi har aftalt, at Carl tager på Forstadsmuseet for at sætte flere ord på de mange fotos, og vi har aftalt at gå en tur ad Hvidovregade – Memory Lane – for at høre, hvad der har ligget hvor, og hvem der har boet her.

Carl Bowig foran Rytterskolen, maj 2023.
Foto: Jens Frederik Jørgensen

Mindet om Carl Nielsen (1873-1950)

Af Jens Frederik Jørgensen

Den 1. april 1925 tog et nyvalgt sogneraad og en nyvalgt sogneraadshovedmand fat på store opgaver.

I perioden op til valget havde de ulovlige lysthusbeboelser ført til, at beboernes børn var blevet nægtet at gå i skole i Hvidovre. Forældrene havde ikke ret til at betale skat til kommunen og dermed få stemmeret til valgene i Hvidovre. Inden valget i marts 1925 havde Indenrigsministeriet afgjort, at lysthusbeboerne skulle sættes i skat og have valgret.

Carl Nielsen 28. 6. 1949 med fortjenstmedaljen. Foto: Forstads museet.

Valget betød, at socialdemokratiet fik 6 af de 9 pladser i sognerådet. Carl Nielsen blev den første socialdemokratiske sognerådshovedmand og afløste Carl Larsen på posten

Der var voldsomt store opgaver at tage fat på. Folketallet steg fra 900 til næsten 1500, da lysthusbeboerne blev borgere i Hvidovre. Elevtallet steg fra 340 i 1924 til 1094 i 1932. Der skulle ske skatteligning af de nye skatteydere, lovgivning af byggeri, færdiggørelse af regnskabet for 1923-24 samt istandsættelse af dårligt vedligeholdte veje. En tsunami af opgaver ramte sognerådshovedmanden, når der samtidig kun var en meget beskedent administration til at hjælpe sognerådshovedmanden og sognerådet med arbejdet.

Carl Nielsen blev udsat for kritik fra flere sider. I 1928 var protesterne blevet voldsomme, da Carl Nielsen havde fået en næse af indenrigsministeriet for personligt bl.a. at havde bevilget husleje og lån til en økonomisk trængt grundejer. Carl Nielsen ville ikke trække sig som sognerådshovedmand, da han mente, at opgaverne var vokset kommunen over hovedet.

På et møde i sognerådet den 21. juni 1928 blev Carl Nielsen kuppet, da et flertal på to socialdemokrater og tre borgerlige vedtog en mistillidsdagsorden til Carl Nielsen. Købmand Viggo Valdemar Jersie fra socialdemokratiet blev kl. 2 den 22. juni 1928 valgt som ny sognerådshovedmand. Tiden op til kommunevalget i marts 1929 var præget af fortsat uro i sognerådet og i socialdemokratiet. I 1929 kom Arnold Nielsen til som sognerådshovedmand for at skabe ro og orden i Hvidovre.

Carl Nielsen var oprindelig gartner og drev et gartneri i Hvidovregade. Han havde også titel af husejer, da han ejede huset i Hvidovregade 57 og tilsyneladende også et marketenderi/kolonialforretning, Risbjerggårds alle 31. Han var fra 1915 formand for Hvidovre Sogns Sygekasse og fra 1932 til 1946 forretningsfører for sygekassen, der havde kontor på hans bopæl, Hvidovregade 57B. For dette arbejde fik han i 1949 overrakt den kongelige fortjenstmedalje i sølv.

Carl Nielsen dør den 16. december 1950 og bliver begravet fra Hvidovre Kirke den 30. december 1950 under overvældende stor deltagelse.

Når man i Hvidovre Avis læser mindeord og taler fra begravelsen, er det meget påfaldende, at det ikke med et eneste ord omtales, at Carl Nielsen havde været medlem af sognerådet fra 1909 til 1921 og igen fra 1925-1929, hvor han i tre år var sognerådsformand. Ved begravelsen takkede sognerådsformand Ole Toft Sørensen for godt kammeratskab gennem mange år, og Chr. Sørensen takkede for den store hjælpsomhed, man altid mødte hos Carl Nielsen.

Risbjerggaards Marketenderi 1929.. Yderst til højre Augusta Nielsen. Foto: Forstadsmuseet.

Når man spørger et af Carl Niensens børnebørn, Carl Bøwig, siger han, at man ikke i familien talte om eller gik op i, at Carl Nielsen havde været sognerådsformand. Det var gået i glemmebogen. Gravstedet er nedlagt. I Hvidovre blev Carl Nielsen aldrig æret og mindet ved at få en vej opkaldt efter sig.

Augusta Nielsen omgivet af blomster. Efter 1950. Foto: Forstadsmuseet.

Carl Nielsen havde 4 børn med sin første kone, Petræa Larsen - tre sønner, der blev gartnere og en datter, som drev en kolonialforretning på Damhusdalen nr. 20 i Rødovre.

Efter Petræas død i 1911 giftede Carl Nielsen sig med Augusta Rasmussen, der drev marketenderiet på Risbjerggårds Alle.

Kilder:

Klondike uden revolvere, Hvidovre 1900-1929 af Hans Chr. Thomsen

LYSTHUSBEOERNE – en forstad fødes af Poul Sverrild

Hvidovre Avis december 1950 og januar 1951.

Interview med Carl Bøwig, april og maj 2023.

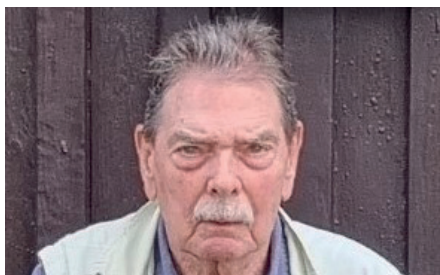
Født og boet her i 81 år

Af Jens Frederik Jørgensen efter interview med Leif Raben Rasmussen

Stedet, der er tale om, er et Phønixhus, Brostykkevej 130.

Her har Leif Raben Rasmussen (LRR) boet, siden han blev født i 1942.

Om Phønixhusene¹

Først noget om Phønixhusenes historie. Phønixhusene² er fra 1924. Arkitekt var Henning Hansen³. Husene blev fremstillet i 3 størrelser, således som det fremgik af en annonce i Politiken 19. august 1924.

Et Phønixhus var en af de største hovedgevinster på Rundskuedagen⁴ i 1924. Et type B-hus skulle opføres på en 1800 kvadratalen⁵ grund i Havebyen i Hvidovre.

Gevinstens værdi var 5.200 kr⁶. , når huset var prioriteret. Den årlige husleje ville være 540 kr. Herfra kunne man trække værdien af havens afgrøder – 200 kr.

Hvem, der vandt huset, og om den heldige vinder flyttede ind eller solgte

gevinsten, har det ikke været muligt at finde ud af.

Der var tale om et typehus, der kunne massefabrikeres og være klar til indflytning på 8 uger. I forbindelse med Rundskuedagen blev der stillet et prøvehus op i løbet af en uge.

I salgsmaterialet blev Phønixhusene omtalt som ”Tidens hurtigste og billigste Byggesæt”.

¹ Phønixhusene er beskrevet i medlemsblad nr. 2-2010.

På Forstadmuseets hjemmeside findes tillige artikler om husene, ligesom museet har kopi af salgsmaterialet.

² Phønix A/S, stiftet i 1896 af Oscar Köhler, var en stor tømrer- og snedkerforretning, der lå på Godthaabsvej 88, København F. Det krakkede i 1926-27. Området og bygningerne blev overtaget af A/S Silvan, som var det andet store maskinsnedkeriforetagende i Storkøbenhavn.

³ Henning Hansen (1880-1945) var første arkitekt på Frederiksberg Rådhus. Han døde, inden rådhuset stod færdig i 1953.

⁴ Rundskuedagen afholdtes hvert år i september i København 1910-87.

Det omfattede salg af nummererede rundskuehæfter, der indeholdt en række adgangskort til virksomheder, udstillinger eller specialarrangementer, samt diverse konkurrencer. Desuden deltog hæftets nummer i en større lodtrækning. Overskuddet gik til forskellige velgørende institutioner.

⁵ 1 kvadratalen er lig med 0,394 m². 1800 kvadratalen er så lig med 709 m².

⁶ 1 krone i 1924 svarer til 32 kr. i 2023.

Brostykkevej 130, 1949. Det er Leif Raben Rasmussen, der står i haven. Foto: Ubekendt.

Phønixhusene var af træ. Træhuse havde i mange år været anvendt i Norden, men når dette ikke var tilfældet i Danmark, skyldtes det problemer med brandfare, isolering og omkostninger.

I salgsmaterialet blev der redegjort for, at den udvendige træbeklædning var imprægneret således, at der var sikkerhed mod flammer, og huset var foret med isoleringspap, så fugtighed ikke kunne trænge ind i huset, og i øvrigt gav pappet varmesisolering.

Ved hjælp af standardisering og industrialisering var det muligt hurtigt at fremstille billige hustyper, der kunne være med til at afhjælpe bolignoden.

Brostykkevej 130, 1989 Kilde: Forstads museet
Foto: Adi Guldfelt.

Beboerne fik lys, luft og rummelighed til en rimelig billig pris.

De massefabrikerede, billige og ensartede huse blev der gjort grin med i Svikmøllen 1924. Husene, familierne i husene samt deres gøremål var identiske.

I teksten til tegningen blev der gjort grin med husenes forventede ringe levetid:

”Du kan let bo deri, naar smukt med Vejret blot det tegner. Men det maa ikke blive brugt saa gerne, naar det regner. Og hvis en lille Storm der kom,

Brostykkevej 130, 2023.
Foto: Jens Frederik Jørgensen.

det kunne gerne blæse om. Og husk, at du maa end ’lig ej mod Huset staa og læne dig, og puffer du til Huset, saa styrter det i Gruset”

Det var den modtagelse de nye huse fik i samtiden. Senere er der kommet mange typehusbebyggelser overalt, også i Hvidovre - Baunebakken, Grenhusene, Vedbyholm blot for at nævne nogle stykker.

Hvidovre Udstykningsselskab A/S stod for at bygge mange af Phønixhusene på Brostykkevej, men havde svært ved at få dem solgt, hvorfor Sognerådet måtte

give tilladelse til, at husene kunne udlejes.

Og Phønixhusene er ikke blæst omkuld eller rådnet op. De står der den dag i dag på Brostykkevej - mange som ombyggede/tilbyggede huse med flere kvadratmeter beboelse; men tydeligt genkendelige.

Leif Raben Rasmussen fortæller om huset

Min far og mor, Tonny og Maggi Rasmussen, der havde boet i Brønshøj, købte huset i 1932. Det var bygget i 1925. Selvom min far var murer, købte han et træhus, nok fordi han havde arbejdet på

Udsigt fra Brostykkevej 130 mod nord. Til venstre ses Hvidborg. Personerne på foto er ubekendte. Ca. 1940.
Privatfoto.

husene og set dem. Der var luft over det hele – marker og marker bag huset.

Der var køkken og stue nede og 2 værelser på 1. sal. Med brandmur ind mod naboen var der en muret tilbygning med ”retirade” og vaskehus. Min far byggede et vindfang til og jeg, da jeg overtog huset, en pejsestue ud mod haven.

Set fra Brostykkevej ser huset stort set ud, som da det blev bygget med stakit ud mod vejen.

Husets træværk var dampimprægneret, så der ikke kunne gå ild i det. Jeg mener ikke, at et Phønixhus nogensinde er brændt. Nogle få huse er tilladt revet ned, bl.a. på hjørnet af Arnold Nielsens Boulevard, hvor der har ligget tankstation, samt bilforhandler og -værksted.

Husene var oprindeligt gråmalede og med rødt tegltag som huse i Sverige. Kun husets vestvæg er blevet udskiftet. Den er også mest udsat for sol og blæst. Resten af træværket er nu næsten 100 år gammelt!

Redskabsskur i haven til Brostykkevej 130. Oprindeligt brug til høns, kaniner og gris.
Foto: Jens Frederik Jørgensen.

Huset er bygget med et træskelet, og inde i skelettet er der trækasser med træspåner. De giver god isolering og er næsten ikke til at skille ad.

Min far syntes, at det hørte sig til, at et hus havde et navn. Han kaldte det ”LILLE BO”. Min faster skrev altid husets navn på de kort, hun sendte os.

Jeg aftalte med mine to ældre brødre, at jeg skulle overtage huset i 1964, da først min far og så min mor var døde.

Om husets have mv.

Min far havde også bygget et skur i haven. Her havde vi høns, kaniner og en gris. I dag bruges det som værksted og redskabsskur.

Den gris, vi havde, da jeg var 5-6 år gammel, husker jeg stadig tydelig. Jeg havde gået og fodret den med en masse nedfaldsæbler. Så skulle der være fastelavnsfest på Risbjerggård. Min far havde aftalt med naboens drenge, at de skulle tage mig med. Jeg havde ulykkelig vis glemmt min tomahavk og løb gennem markerne hjem for at hente den. Da jeg kom hjem, så jeg grisen hænge på en stige. Min gode ven, grisen var blevet slagtet! Jeg kom ikke tilbage til tøndeslagningen, og det var slut med at holde gris.

Der var mange træer og bærbuske i haven. I forhaven har jeg stadig det gamle skovfogedæbletræ⁷.

Fra haven havde vi udsyn helt over mod Hvidborg. Drengene derovre snakkede vi med, når de gik og passede gæs. Der

var et bælte med slåen, og det måtte de ikke gå uden for.

På et tidspunkt blev Bredalsparken bygget - først de store blokke og senere den lange ”tarm” på Gurrevej. Min far plantede nogle store birketræer nede i baghaven, så folk ikke kunne kigge over i vores have. Da min far og mor flyttede herud, var der kun marker. Og min far drømte om, at det fortsat skulle være sådant. Der var også store marker ud mod Avedøre. Her mindes jeg at have set købmand Becker gå og pløje med hest.

Skovfogedæble

Nogle minder fra livet

Jeg har altid spillet fodbold. Jeg begyndte i HIF som lilleput. Jeg husker, at vi skulle spille tidligt, når det var mod Københavns KFUM. Kampen skulle være færdig inden kirketid kl. 10.

Når vi skulle spille mod B1908 på Amager, cyklede vi derud. Det var før Sjællandsbroen kom. Der var en lang tange, man kunne gå over med cykler.

Senere har jeg spillet fodbold i Avedøre Idrætsforening og i Hvidovre KFUM.

Vi var som unge medlem af Teaterringen. Vi unge gad godt nok ikke sidde at se teaterforestillinger, men vi kunne komme ind til de gode baller med store orkestre, der altid var efter forestillingen på Risbjerggård. Vi kunne så også få mulighed for at købe øller!

⁷ Æblet er formentligt dansk og stammer fra Lov ved Vordingborg, Sjælland. Kendes også under navnet Skovfogedæble fra Lov. I 1830 stod et træ i en skovfogedhave, der stammede fra det formentlige modertræ, som stod på et skovgårde i nærheden.

Jeg var endnu ikke fyldt 15, da jeg startede som arbejdsdreng hos "BOND" på Bibliotekvej. Senere fik jeg der en lærekontrakt og blev værktøjsmager. Værkstedet lavede mange forskellige ting – varmeovne, brødrister, minirulleskøjter og juletræsfodder.

Efter soldatertiden på Bornholm og på Svaneøllens kaserne, søgte jeg ind til KTAS, hvor jeg var i 33 år, indtil jeg blev pensioneret.

Jeg bliver boende i huset, det skal ikke sælges. Phønixhuse er ofte til salg, og indimellem sælges de på en eftermiddag i forbindelse med et åbent hus.

Hvidovre Torv 3, 2650 Hvidovre

Telefon: 71 94 51 51

<https://hvidovrevinhus.dk/>

Nusrat Djahan Moskeen

Af Annelise Wildenradt

Juni måned i år var en rigtig dejlig sommermåned med sol og varme dage. Det var også rigtigt varmt, da 48 interesserede gæster mødte op til et besøg i Nusrat Djahan Moskeen på Eriksminde Allé i Hvidovre.

Moskeen set fra haven Foto: Jørgen Snedled

Vi blev modtaget af Imad Malik, som er tidl. sergent i Forsvaret, uddannet fra København Universitet i religionshistorie og ansat i Udlændinge – og Integrationsministeriet.

Lidt historie

Nusrat Djahan Moskeen er tegnet og bygget af arkitekten, John Zachariassen, og indviet af daværende verdensoverhoved for retningen, Hazrat Mirza Nasir Ahmad, fredag den 21. juli 1967. Hvidovres daværende borgmester Svend Aagesen var også inviteret som æresgæst.

Svend Aagesen var stolt og glad over, at moskeen blev bygget i Hvidovre, for det var den første egentlige moske, der blev bygget i Skandinavien.

Det var Ahmadiyyaerne, som stod bag byggeriet af moskéen i Hvidovre. Ahmadiyya blev dermed allerede i 1960'erne offentligt kendt som ”muslimerne i Danmark”, hvor der har eksisteret en ahmadiyyamenighed siden midten af 1950'erne. Blandt andet konverterede læreren Svend Aage Madsen (1928-2007) til Ahmadiyya og tog navnet Abdul Salam Madsen (’Tjener af Den Fredsskænkende Gud’).

Moskéen er i øvrigt opført af menighedens kvindeorganisation, som donerede deres smykker og andre værdier til formålet. For at mindes kvinderne er moskéen derfor navngivet ’Nusrat Djahan’, som er et kvindenavn i Pakistan.

Menigheden har siden 1950'erne undergået en udvikling fra en religiøs minoritet bestående hovedsageligt af danske konvertitter til en etno-religiøs minoritet bestående hovedsageligt af pakistanske immigranter. Antallet af ahmadiyyaer i Danmark angives af bevægelsen selv til at være cirka 600.

Vores besøg indledtes med velkomst ved Annelise Wildenradt, Hvidovre Lokalhistoriske Selskab, som herefter gav ordet til Imad Malik, som er besøgsansvarlig i moskeen.

Rundvisningen startede i Bederummet, som er at sammenligne med den kristne kirkes kirkerum.

En moské bygges således, at selve bygningen peger i retning mod Mekka. I Bederummet er én bedeniche der angiver bederetningen. Til højre for

Bederummet - Foto: Jørgen Snedled

bedenichen findes en forhøjning, en prædikestol, hvorfra imamen prædiker i forbindelse med bønner.

Der er hverken bænke eller stole i Bederummet. Den rituelle bøn består af en række knæfald og dybe buk, hvorfor gulvet er dækket med tæpper, og man tager fodtøjet af, inden man betræder rummet.

Bederummet i Nusrat Djahan Moskeen er et stort, rundt og meget smukt rum, bygget i 60'ers stil med rå, lysegrå mursten i en vekselvirkning med små, farvede ruder. Menigheden sidder på gulvet med ansigtet mod Mekka og Medina under bønner (der er stole til bedende med særlige behov).

Handlingen i Bederummet ledes af en imam, som er den muslimske leder af bønner. Der er tilknyttet to imamer til Nusrat Djahan Moskeen, en lokal samt

landets chef-imam for Ahmadiyyame-nighederne. I praksis beregnet til både mænd og kvinder, men af forskellige grunde følger mænd og kvinder bønner fra hver sit rum.

Fra Bederummet fortsatte vi til Biblioteket. I sagens natur var der spørgsmål til Koranen og Imad fortalte. Koranen er muslimernes hellige bog. Det er en samling af åbenbaringer, som profeten Muhammed modtog af Gud gennem sit profetvirke gennem 23 år. Koranen indeholder retningslinjer for alle livets forhold, fx. hvordan man skal behandle sine ældre, forholde sig til sin næste, håndtere økonomi, m.m.

Samme år som moskéen blev indviet, 1967, blev Abdus Salam Madsens oversættelse af Koranen også udgivet – den første komplette oversættelse af Koranen til dansk. Det er en oversættelse, som i dag opfattes problematisk af andre muslimer, men som ikke desto mindre har været mange danskere første bekendtskab med Koranen på dansk.

Herefter gik vi ud i den velholdte have, og fik forklaret moskeens bygning, her-

under De 5 Søjler, som er et vigtigt element i islam. De udgør kernen af islamisk praksis, idet hver af disse søjler er en religiøs handling - i en bestemt rækkefølge. Den første er den letteste. Den sidste er den sværeste. Den første er trosbekendelsen – Shahada. Den anden er de daglige bønner – Salath. Den tredje er at give penge til gode formål – Zakat. Den fjerde er faste under Ramadanen – Sawm. Den femte er pilgrimsrejsen til Mekka – Hadj.

Herefter var moskeen vært ved et kaffe bord i Moskeens Fællessal. Der var mange spørgsmål, som Imad beredvilligt besvarede.

Til sidst besøgte vi kvindernes Bedrum, hvor de kan følge den religiøse handling via højtalere og storskærm.

Det var en god og berigende eftermiddag. Vi fik et indblik i en religion, som fylder i den daglige, danske informationsstrøm, men som de fleste af os ikke rigtig kender til.

Tak til Imad Malik for hans grundige, venlige og imødekommende modtagelse af Hvidovre Lokalhistoriske Selskab.

Tak til Pia Igwebuike for noter indsamlet under besøget.

Strandmarksvej 18, 2. sal • 2650 Hvidovre
Tel **36 49 38 38** • mail@hvidovrefysioterapi.dk
www.hvidovrefysioterapi.dk

Faktaboks: Islams Ahmadiyya Menighed er en islamisk retning grundlagt i Indien i 1889, der i dag findes i 213 lande. Den bygger på et sunnitisk grundlag, men er i dag ikke anerkendt af øvrige muslimske retninger. Retningen mener, at selvom profeten Muhammed var den største profet, er han ikke den sidste, som øvrige muslimer mener. Grundlæggeren af Islams Ahmadiyya Menighed, Mirza Ghulam Ahmad, anses for at være islams reformator - en Messias.

Eget hus

Af Erik Zinglersen

Artiklen ”Eget hus” er en let bearbejdet udgave af første kapitel fra bogen **Et hjem, et hus og et forstadsliv i velfærdsstatens Hvidovre 1960-1973**.

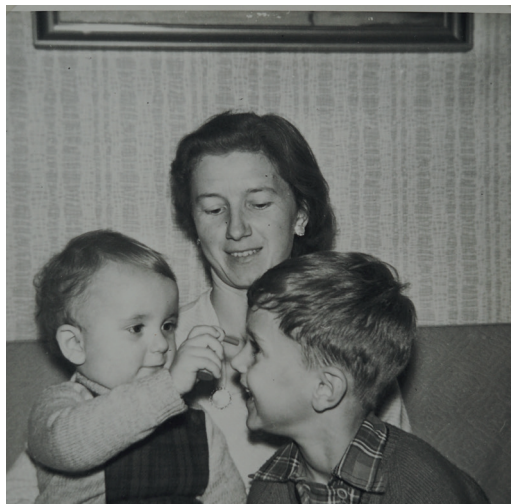
Bogen udkom i juni 2023 og er skrevet af Erik Zinglersen, der blev født i 1952 og boede sine første 8 leveår i Hvidovreparken, hvorefter han sammen med sin bror og forældre, flyttede til et nybygget statslåns hus på Rebæk Allé 83. Her boede han indtil 1973, hvor han havde færdiggjort sin HF-uddannelse og flyttede til Roskilde.

Bogen fortæller om hvordan det var at vokse op i Hvidovre, netop i den periode hvor der var voldsom gang i den økonomiske vækst og Hvidovres indbyggertal voksede fra knapt 40.000 til over 50.000 indbyggere.

Eget hus

Hvordan kunne en almindelig familie få råd til et parcelhus?

I begyndelsen af 1960 flyttede jeg, min bror og vores forældre ind i et nybygget

Min mor, min bror Peer til venstre og jeg i 1958 i lejligheden i Hvidovreparken. Privatfoto

parcelhus i Hvidovre. Det var ikke alle beskåret at få eget hus, men det var en brydningstid, der gav muligheder for almindelige mennesker. Der var økonomisk vækst, faldende arbejdsløshed og indtil 1959 gunstige lånemuligheder. Familien kom fra en toværelses lejlighed i et alment boligbyggeri og fik med huset en masse nye udfoldelsesmuligheder, ikke mindst for min bror og mig.

Men hvad var mine forældres baggrund, og hvad lagde stierne til den familie og de børn de fik? Min mor kom fra Randers, min far fra København,

og de mødte hinanden efter 2. Verdenskrig. Min mor boede på et værelse i Smallegade 38 D, på Frederiksberg og min far boede hjemme hos sine forældre på Johan Kellers Vej 27. Hun havde fået en kontoruddannelse i Randers, han var udlært som maskinarbejder på skibsværftet Burmeister & Wain og fik sit svendebrev 31. juli 1944. Efter krigen aftjente han sin værnepligt. Da tjenestetiden var afsluttet og sikkert fordi det var svært at få arbejde, gjorde han efter krigen tjeneste i CB (Civilbeskyttelsestjenesten) og stod vagt ved lejren for tyske flygtninge på Kløvermarken, Amager.

Mine forældre mødte hinanden gennem min farfar, der ligesom min mor, også arbejdede på Toldboden i København. Det må være sket omkring 1947 og de blev gift d. 24. juni 1950 i Solbjerg Kirke på Frederiksberg.

Efter de var blevet gift, flyttede de ind i det der i dag hedder Hvidovreparken, hvor de kunne tage den nye lejlighed i besiddelse, umiddelbart efter byggeriet stod færdigt i 1949 til 1950.

Familien bestod på det tidspunkt kun af mine forældre Kai Fogtmann Zinglersen og Karen Margrethe Zinglersen (født Havn), begge født i 1925. Jeg kom til i 1952 og min bror Peer i 1957. I lejligheden, som vi boede i indtil 1960, delte hele familien soveværelse.

Forhistorien

For at give lidt baggrund er det interessant at se på den baggrund og de sociale forhold, min far og hans forældre havde. Min farfar Albert Kristian Harting Zinglersen, født i Slagelse og min farmor Ellen Zinglersen (født Fogtmann), født i København, flyttede også ind i et helt nybygget alment boligbyggeri i 1933 på Johan Kellers Vej 27, 2. th. Det var en stor forbedring i forhold til den

Huset efter flytningen i 1942 til Kærmark 62 i Hvidovre. Privatfoto

lejlighed i Jerichausgade 52, stuen, hvor de havde boet i en ældre lejlighed. De var blevet gift d. 26. september 1924, og min far blev født 21. februar året efter.

Selv om det var en væsentlig boligforbedring for dem, var det alligevel lidt trangt, og for dem som for mange andre, opstod der et ønske om en kolonihave eller en grund man kunne placere et hus på. Midt i 30'erne købte de eller lejede de en grund på Blommehaven 43, Valby, og opførte et træhus på omkring 20 m². Her tilbragte de sommeren. Udstykningen kom fra den gård der hed Ny Østengaard og gav navn til grundejerforeningen "Ny Østengaards Villaby". Grunden med det lille hus havde de nogle år, men af mig ukendte årsager købte de grunden i 1942 på Kærmark 62 i Hvidovre. Udstykningen skete fra Pedersgaard efter 1937.

Det hus, de byggede på grunden, var ikke nyt, men flyttet fra Blommehaven og etableret i 1942. Om de har flyttet det på en blokvogn eller skilt det ad, melder historien ikke noget om, men de beskedne midler afgjorde dette. De havde således en sommeradresse i Hvidovre og en vinteradresse i lejligheden. For dem var købet af grunden ikke drevet

Min farmor laver mad på en gammel Nilfisk støvsuger i 1941. Privatfoto

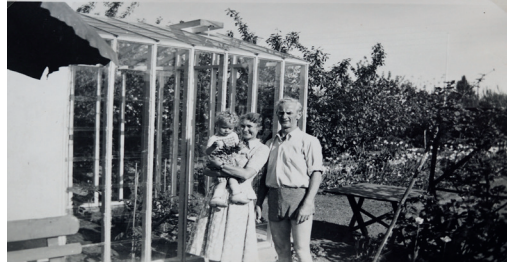
af den store bolignød, der opstod efter 1. Verdenskrig og skabte en stor tilflytning af mange boligløse fra København. Mange boede ulovligt i små træhuse hele året, hvilket skabte konflikter med det sogneråd, der sad i Hvidovre frem til 1925, hvor flertallet skiftede fra Venstre til Socialdemokratiet. Borgmesterposten beholdt Socialdemokratiet helt indtil 2021, hvor det skiftede til SF.

Min farfar, der var født 1900, kom ud af en børneflokk på fem, gik ud af syvende klasse, havde ingen formel uddannelse og havde haft mange forskellige jobs i sine unge dage. Han arbejdede som havnearbejder, kom til at arbejde i pakhuset og avancerede senere til toldpakhusmester i Vestindisk Pakhus, hvilket var en social opstigning. I det daglige cyklede han til sit arbejde.

Min farmor der var født 1896, blev uddannet porcelænsmaler og var hjemmegående, men underviste i mange år på aftenskole i porcelænsmaling. I sine unge dage havde hun arbejdet på Den Kongelige Porcelænsfabrik, i dag Royal Copenhagen. Hun havde mistet sin far i en alder af ni år og sin mor da hun var 24 år, men var heldig at komme ind på ”Tegneskolen for Kvinder”.

Mine bedsteforældres have

Som for så mange andre var køkkenhaven det vigtigste. En lillebitte græsplæne, en meget stor køkkenhave og en del frugttræer, der efterhånden blev store og næsten dannede en hel skyggefuld lund om sommeren, som jeg husker det. Gødningen kom fra lokumstønden der havnede under frugttræerne. Under kri-

Jeg er hos min farmor og farfar i haven på Kærmark 62 i 1954. Privatfoto

gen dyrkede min farfar tobak, som blev behandlet efter alle kunstens regler. De lavede så vidt muligt alting selv, hvilket gav en stolthed og haven muliggjorde disse udfoldelsesmuligheder. Det må have givet en stor følelse af frihed.

Der var ikke mange faciliteter. Petroleumsblus til at lave mad på, et flueskab på nordsiden af huset, et kølerum under huset og vand, der skulle hentes fra en hane tæt ved havelågen. Som et kuriosum kan jeg nævne at min farfar havde en sofacykel. Jeg så den dog aldrig i brug, men den stod alle årene i skuret. Endelig blev de private fælles veje vedligeholdt med grus og tjære, som blev varmet op, hvilket var noget, et sjak i grundejerforeningen Pedersgaard stod for. Elektricitet blev først installeret i løbet af 40'erne. Kloaknettet kom nok først til kvarteret i slutningen af 40'erne

eller i begyndelsen af 50'erne, men blev først sluttet til, da mine forældres hus blev bygget i 1959.

Naboen mod øst på Kærmark 60 hed fru Voss og gik altid i natkjole og forklæde. Jeg tror kun hun var omkring halvanden meter høj. Hendes lille træhus lå for enden af haven og blev først erstattet af et parcelhus i midten af 1960'erne.

Hele området havde lidt af en Klondike karakter. Der var som nævnt grusveje, en del holdt høns, nogle duer og et par grise var der også plads til. Nogle boede der hele året i nogle ret små træhuse. I området var der fem til seks små marktendere, hvor man kunne købe daglig-

Ida og Emil Kock foran deres købmandsbutik, Allingvej 70. Billedet må være fra 40'erne. Foto Forstadsmuseet.

dags fornødenheder. De mindste bestod af et lavloftet træskur, hvor man kunne få de basale fornødenheder. Udenpå skuret fandtes de kendte emaljeskilte fra Carlsberg og Tuborg. I løbet af 1960'erne forsvandt de små købmænd eller marketendere, som det hed den gang.

Lejligheden på Hvidovrevej, hvor vi boede, lå kun én kilometer fra haven. Her var pladsen blevet lidt trang, efter at min bror blev født i 1957. Derfor besluttede min farfar og farmor at forære mine forældre grunden, således de kunne bygge et hus. Men hvorfra hentede man inspiration til byggeriet og hvad skete der i samfundet på det område? Man tog på en af de mange byggeudstillinger det år.

Familiens tur til byggeudstillingen

I juni 1958 drog mine forældre til Søllerød Krat med mig ved hånden. Jeg var fem og et halvt år gammel. Min erindring om turen er meget svag, blot nogle huse på en bar mark, men min far tog et billede af et af dem.

Da jeg i foråret 2022 besøgte vejen i Rudersdal Kommune, hvor byggeudstillingen fandt sted, fandt jeg huset, der ligger på Arnevangen 16. Huset, der var tegnet af arkitekten Karl Bisgaard, faldt de for. Det er dog meget forandret i dag.

Jeg tror, de faldt for dette hus, fordi var praktisk indrettet med kælder, lyst, åbent og ikke mindst lå i den lidt billigere ende. Vores forældre var meget kvalitetsbevidste og havde desuden æstetisk sans.

Byggeriet af vores hus

I løbet af 1959 blev huset bygget. En del frugttræer blev fældet og vi fik tilladelse til at rive det gamle træhus ned. En del af det fungerede dog som skur for håndværkene i byggeperioden og en tid efter.

Bisgaard der stod for entreprisen og havde hyret en blikkenslagermester, en snedkermester, en tømrermester, en murermester, en entreprenør, en rådgivende ingeniør, en maler, en glarmester, en kloakmester og en elektriker, der var min fars gamle lærlingekammerat. Endelige gravede min far selv de 25 meter, til indføring af vand i huset for at spare

Det var muligt at søge indendørs under byggeriet i 1959 og det gamle træhus stod en tid endnu. Min bror Peer er kun 2 år, og jeg sidder i midten med en murerkasket som jeg havde lånt. Privatfoto

penge. Renden afslørede gammel havbund.

I de papirer jeg har set igennem, er der også en vejledning til vinterbyggeri, så byggeriet må have varet fra tidligt 1959 til december. Som tidligere nævnt blev huset først færdigmeldt i 18. februar 1960, hvor vi allerede var flyttet ind.

Det begyndte at gå rigtigt stærkt med boligbyggeriet i Danmark. Håndværkerne havde kronede dage, og der var tit pauser i byggeprocessen, især da murerne havde mange andre byggeopgaver kørende samtidigt. Det var ikke ualmindeligt, at de lige satte et par mu-

rerspande for at vise, at byggeriet sørne var i gang, og så kørte de igen. De kunne også finde på at smide affald ned i hulmuren, hvis de ikke gad af gå ned fra stilladset. Hulmuren blev isoleret med Leca. Ellers er mit indtryk, at byggeriet var godt udført og af gode materialer. Det var stadig traditionelle byggetekniker, med et fuldmuret hus inde og ude. Vinduesrammer var af teak og gulvet var af bøgeparket. Dørene var lette og moderne af teak, uden fyldninger.

I 1961 byggede min far et skur på 10m² med vejledning og hjælp fra min morbror, der var uddannet snedker. Ansøgningen blev indsendt 19. februar og tilladelsen kom 28. februar. Det hele var færdigmeldt 15. september samme år. I ansøgningen skriver vores far ”Ærbødigst” med efterfølgende underskrift. De har nok bygget i foråret.

Arkitekten og huset

Karl Bisgaards hus, der sandsynligvis blev bygget første gang i 1954, hed Furesøhuset. Brugsarealet var på 84 m², og bestod det af stue, køkken, entre, to kamre og et soveværelse til forældrene. Halv kælder til fyr, værksted, viktualie-

rum og vaskekælder. I kælderskakten stod en metalaffaldsspand som skraldemændene skulle bære op på skulderen.

Samtidig med at familien flyttede ind i det nybyggede hus, skrev Hvidovre Avis d. 15. januar 1960 i overskriften: ”2 Hvidovre arkitekter hentede førsteprisen hjem. Udvalget for præmiering af nybygninger i Hvidovre har afsluttet sit arbejde, og 3 ejendomme er blevet hædret med indmuringsplade, medens ejere og arkitekter fik pengepræmier og diplomer.” Bisgaards hus, der var identisk med vores, vandt ikke første, men tredjeprisen af de huse der var indstillet til konkurrencen. Præmien var 100 kr.

Byggeriet nærmer sig afslutningen. Privatfoto

Huset ligger på William Boothsvej 11. Det var en tid med stor interesse for det nybyggeri der for alvor tog fart.

Økonomi, vækst, boligbyggeri og arbejdsløshed

For at forstå tiden mine forældre byggede hus i, skal man se på hvad der skete i samfundet sidst i 1950´erne. Den økonomiske vækst lav, arbejdsløsheden på omkring 10 procent og der var ikke de store forbrugs- og opsparingsmuligheder. Boligbyggeriet var i meget langsom vækst, og det var mest etageboliger. Mine forældre flyttede som nævnt ind i et af de nyopførte almene boliger i 1949 eller 1950, en meget central del af velfærdsstatens udvikling, der langsomt foldede sig i ud i 1950´erne, men for alvor tog fart i 1960´erne.

På kanten af 60´erne

Vores hus blev færdigt i slutningen af 1959. Mine forældre var 35, min bror var to, jeg selv var syv og gik i første klasse. Vi var nu klar til at tage hul på en ny epoke i vores liv og tage del i den store vækstperiode i 1960´erne.

Feriemuligheder for min far, farfar og farmor

Fordi min farmor arbejdede på Den Kongelige Porcelænsfabrik, havde hun i lighed med andre ansatte mulighed for at låne et sommerhus i Tisvilde. Huset var finansieret af Arne Emil Krog (1856-1931), der var kunstnerisk leder fra 1891-1916 og direktør fra 1910. Han ønskede at give de ansatte en feriemulighed, hvilket min farmor, farfar og far benyttede sig meget af inden de fik grunden i Hvidovre. Huset blev døbt Arnekrogen efter Arne Krog og er stadig et tilbud for ansatte og pensionister fra Den Kongelige Porcelænsfabrik. I dag ejes Porcelænsfabrikken af Fiskars koncernen, men sommerhuset er organiseret i "Fonden Arnold Krogs Legat", hvor medlemmerne kan leje sommerhuset.

Familiehygge ved Arnekrogen omkring 1930. Fra venstre min oldemor Hansine, min farfar Albert, min farmor Ellen. Derefter to ukendte, tante Rita, min far Kai der er omkring fem år, stikker hovedet frem til højre, samt onkel Johan. Min far forblev enebarn.

Stemningen hos min farfar og farmor

Mine erindringer om mine og vores forældres besøg i haven er ikke så præcise. Men følelsen af at det var spændende at gå rundt i en hel frugtplantage, komme ind i det kølige træhus, høre primussen varme vand, sove i en harmonikaseng og spise i den lille bitte stue, ligger alligevel dybt i mig.

Arbejdsløshed og byggeri

I 1958 var arbejdsløsheden stadig omkring 10 procent, men året efter var den faldet til seks, og i 1960 hvor vi flyttede ind, var den nede på fire. Den forsigtige optimisme fra 1950'erne forandrede sig med et slag og indvarslede en voldsom vækst i forbrug og byggeri. Kvinders erhvervsfrekvens var omkring 45 pct. i 1960 og var i 1970 steget til 55 pct. Hvor antallet af nybyggede enfamilieshuse i 1950 var 4773 årligt, var det i 1959, hvor mine forældre byggede, steget til 7787. I 1973 hvor parcelhusbyggeriet kulminerede, var tallet 33.941, altså mere end fire gange så højt.

Bog anmeldelse

Af Poul Sverrild

Et hjem, et hus og et forstadsliv i velfærdsstatens Hvidovre 1960-1973

Det er titlen på en ny bog om at vokse op i én af efterkrigstidens hurtigst voksende forstæder og om at vokse op sammen med velfærdssamfundet og den største velstandsstigning, Danmark oplevede i det 20. århundrede. En erindrings- og historiebog fra Hvidovre fra generationen, der fulgte lige i hælene på de store årgange fra 1940'erne.

Historien om familien Zinglersen er naturligvis unik, som enhver familiehistorie er, men den er samtidig næsten eksemplarisk for sin tid og sit sted. Bogen er en fortælling fra velfærdsforstaden, som dengang var dér, den lyse fremtid lå.

Hvidovres historie gennem de seneste 100 år er først og fremmest en historie om familier, der kom til og skabte nye rammer om tilværelsen. To store bølger har skyllet ind over den lille landkommune. Mellemkrigstidens sommer- og småhustilflyttere, og efterkrigstidens danske tilflyttere til statslånshuse og almene boligbyggerier fulgt af globaliseringens tilflyttere fra udlandet.

Familien Zinglersen tilhørte den anden bølge i Hvidovre.

Som Erik Zinglersen skriver, var hans families historie en rejse i det 20. århundrede, og han summerer forbilledlig klart rammerne for familiens rejse op:

‘Min farfar og farmor kom fra små kår og havde ikke megen uddannelse, men fik efterhånden mulighed for at flytte ind i et moderne socialt boligbyggeri, hvor min far voksede op. I den periode skiftede de også den sommergrund, de havde i Valby, ud med en i Hvidovre. Den havde de, indtil de forærede mine forældre grunden, så den næste generation kunne bygge et økonomisk overkommeligt statslånshus. Det muliggjorde, at vi kunne flytte fra den toværelses lejlighed, hvor hele familien havde boet i ti år. Både min far og mor fik en faglært uddannelse, hvilket ikke bare gav dem bedre økonomiske muligheder, men også overskud til at interessere sig for litteratur og musik, båret af deres store nysgerrighed. Den arv gav de videre til min bror og mig, der via forskellige omveje endte med at få en længerevarende uddannelse, der igen gav os nye muligheder.’

Erik Zinglersens Hvidovrehistorie folder sig ud med afsæt i adressen Kærmark 62 (senere blev adressen flyttet om hjørnet til Rebæk Alle). Men starten foregik i det almennyttige boligbyggeri Hvidovreparken. Vi er i Hvidovre Nord og Eriks skolegang foregik på begge bydelens skoler med hovedvægten på Holmegårdskolen.

Der er en stærk privat vinkel i beretningen, men den bliver hele tiden relateret til fænomener i tiden, og derigennem får også det private almenrelevans. Eriks skolegang foregik i de sidste år med opdeling af eleverne efter 5. klasse og med lørdagsundervisning, men det var også i de år, hvor det blev muligt efterfølgende at skifte spor og tage en toårig HF i stedet for en studentereksamen. Den vej blev Eriks vej, og beretningen illustrerer, hvor meget det betød at kunne springe til den nye uddannelsesmulighed.

For en anmelder, der har samme fødselsår som forfatteren og også er vokset i et enfamiliehus i Hvidovre efter nogle år i en almennyttig bolig, er det en hel særlig fornøjelse at genbesøge mange af hændelserne i barndommen gennem Erik Zinglersens erindringer.

Detaljer som nødhjælpsprojektet 'Aktion Djellaba' i 1962, hvor også min mor - med min hjælp - syede tæpper om til påklædning til frysende mennesker i Algeriet, havde jeg glemt. Hos os var det ikke en Husqvarna symaskine men vistnok en Pfaff, men oplevelsen var den samme. Tilsvarende deler årgangene omkring vores, erindringer om Cuba-krisen, og lokalt var eksplosionen på Vigerslev Gasværk definerende. Da den skete på en lørdag, bliver det klart, at vi gik i skole om lørdagen, og vi, der oplevede eksplosionen, husker klart, hvor vi var, da den skete. Sådan har vi alle definerende øjeblikke, som det er perspektiverende at trække frem mange år efter.

Erindringerne er eksemplariske forstads-erindringer i og med, at de indeholder ankomsten til forstaden - og afskeden. Vi er mange, som af skæbnen er blevet hængende, men for det store flertal er forstaden Hvidovre heldigvis en station på rejsen - og man kan kun håbe, at

Hvidovre stadig kan det, som det kunne for familien Zinglersen dengang. For det er næppe sundt for noget lokalsamfund med alt for mange hjemmefødsler.

Erik Zinglersens uddannelse og senere arbejdsliv som gymnasielærer har på bedste vis sat sit præg på bogen. I et fyldigt appendiks får vi både slægtens bolighistorie og udstykningshistorien i Hvidovre sat ind i en større sammenhæng. Historien om familiens vej til netop 'Furesøhuset' og afsnittet om byggeudstillingerne giver et godt billede af mulighedsrummet for almindelige familier i opgangstiderne, som bar velfærdssamfundet frem i 1960'erne. Det er oplagt at bruge bogen eller dele af den i undervisningssammenhæng, for når man bruger boligen og hjemstedet som omdrejningspunkt for omverdensforståelsen, kan alle forholde sig til det.

Det er en bog, som fint afbalancerer det private og det personlige, og som leverer en byggesten til historien om et Hvidovre, som ikke bare er blevet historie i kraft af tidens gang, men som også helt konkret bliver revet ned om ørerne på os.

Bogen, der er på 104 sider og rigt illustreret, kan købes på Forstadmuseet eller ved at skrive til forfatteren på erik@zinglersen.com

Prisen er 150 kr. + forsendelse, der for tiden er 60 kr.

Skriv navn og adresse i mailen.

Frelsens Hær i Hvidovre

Af Bitten Larsen

Det internationale trossamfund Frelsens Hær har været til stede i Hvidovre i mere end 100 år, og er i dag en fast forankret institution med børneinstitutioner, krisecenter og museum og arkiv på Catherine Boothsvej. Når man besøger stedet, møder man i forholdet 1:1 en historie, som er enestående i lokal kontekst, men faktisk også nationalt idet de gamle bygninger fletter Hvidovres historie sammen med hovedstaden og resten af landets historie.

Historien om Frelsens Hær i Hvidovre startede i mellemkrigstiden, hvor Hvidovre gik fra en lille landsby til den boligforstad, som vi møder i dag. Frelsens Hær var kommet til Danmark i 1887, og den slog i de følgende år rod i mange byer: København og andre byer med en høj andel af industrivirksomheder som for eksempel Frederikshavn, Helsingør og Esbjerg. Det var en tid med masser af opbrud, og 1800-tallets mekanisering af landbruget, betød et enormt overskud af mennesker, som i jagten på et livsunderhold søgte mod byerne, hvor industrierne gav mulighed for arbejde. For nogle af de nye byboere lykkedes det at skabe et godt liv, men for mange blev mødet med byen en barsk omgang med bristede drømme og social armød. Velfærdssamfundet var endnu ikke etab-

Catherine Booth-kolonien tegnet af Jørgen Jørgensen, der købte Svendbjerggård og stod for ombygningen til kvindehjem. Med undtagelse af udhuset øverst til venstre er hele anlægget intakt. Frelsens Hærs Museum og Arkiv.

leret, og der var et tomrum som religiøse bevægelser som Frelsens Hær kunne udfylde med deres erklærede formål om at lade forkyndelse gå hånd i hånd med socialt arbejde¹.

Frelsens Hær havde byen som sit arbejdsområde. Alligevel blev blikket rettet mod Hvidovre, der i 1918 havde i alt 820 indbyggere. En medarbejder ved Frelsens Hær var blevet bedt om at finde et sted, der kunne være egnet til

¹ Bogen om Svendbjerg, Forstads Museet 2022, s. 16.

at oprette et kvindehjem for både ugifte mødre og unge kvinder, der havde brug for hjælp til at finde retning i livet. Hvidovre lå nær København, hvorfra mange af kvinderne, der fik ophold på hjemmet kom, og samtidig må det have været et plus, at der var kort afstand til Rigshospitalet, hvis fødeafdeling blev brugt, når kvinderne på hjemmet skulle føde.

Vi ved ikke, hvordan netop Svendebjerggård kom i søgelyset ved Frelsens Hær – der er umiddelbart ingen annoncer om salg af gården i aviserne i årene op til, men sikkert er det, at Cort Christian Petersen, der ejede gården, må have haft mod på noget andet end landbrugstilværelsen, for han købte Jægerkroen i Ishøj og drev den i en periode.

Medarbejderen, som var sat til at finde et egnet sted hed Jørgen Jørgensen. Han var arkitekt, og havde tidligere stået for en modernisering af Frelsens Hærs danske hovedkvarter, som stadig kan ses på Frederiksberg Allé 9. Det gik imidlertid ikke så nemt med købet, som håbet på trods af, at det var en bestilt opgave.

Frelsens Hær er en international organisation, og hovedkvarteret i London afslog at lade den danske afdeling købe en ny bygning. 1. verdenskrig rasede, og vurderingen var, at der var ikke penge til at købe nye bygninger.

Jørgen Jørgensen var imidlertid ikke en mand, som lod sig stoppe, og han købte selv Svendebjerggård. Pengene til udbetalingen havde han dels via en arv og dels via lån fra venner i Frelsens Hær². Derefter gik en travl tid i gang: de tidligere marker blev udparcelleret til grunde og Jørgen Jørgensen tegnede ombygningen af den tidligere bondegård til et kvindehjem. Målet var nemlig at udstykke markerne i parceller, sælge dem og derved skabe et overskud, som sammen med selve gården skulle doneres til Frelsens Hær. I 1918 modtog sognerådet en ansøgning om at ombygge den tidligere gård til dens kommende formål.

Der er ikke noget usædvanligt i at Svendebjerggård blev handlet og afviklet som landbrugsejendom. Det er en skæbne, som groft sagt overgik samtlige

af Hvidovres gårde i første halvdel af det 20. århundrede. Men alligevel blev handlen bemærket og blandt andet omtalt i avisen Aftenbladet. Heri beskrives, hvordan den københavnske omegn var ved at blive transformeret med udstykninger af jordlodder, hvor ”travle Mennesker flittigt arbejder med Vinteren og kommende trange Tider for Øje”. Mange gårde var opkøbt og udstykket med spekulation for øje, men avisen fremhæver, at der skete noget ganske andet i et enkelt tilfælde ude i Hvidovre: ”Nu har imidlertid en Mand, der foruden at have Blik for Forretning, tillige interesserer sig for Filantropi, faaet den Idé at lade Udstykningsgevinsten komme Samfundet til Gode. Manden, der beklæder en ledende Stilling i en af Landets største velgørende Institutioner, og hvis Navn og hidtidige Virksomhed borger for, at han i fremtrædende Grad har Hjærte for de Smaa i Samfundet, har sikret sig en Gaard paa ca. 49 Tønder Land, der er beliggende ved Flaskeskroen.”³ Andre aviser omtalte også begivenheden i mindre omfang, men tilføjede dog at både mand og organisation ønskede at være anonyme i første omgang.

² Jørgen Jørgensens levnedbeskrivelse, s. 10. Frelsens Hærs Museum og Arkiv.

³ Aftenposten 22. maj 1917

Anonymitet blev ikke fastholdt – hverken på mand eller organisation, og mindre end en måned efter første omtale kunne Aftenbladet nævne både Jørgen Jørgensen og bragte mindre end en måned senere, den 18. juni, artiklen ”Svendbjerggaard’s Børnehjem ved Flaskekroen sikret.”, hvor både Jørgen Jørgensen og Frelsens Hær blev nævnt⁴.

Målet med at komme til Hvidovre var at oprette et redningshjem for unge kvinder og et mødrethjem for ugifte mødre, og den 23. juni 1919 kunne

Der blev annonceret for et ophold på Catherine Booth-kolonien i hele Danmark. Nationaltidende 8. april 1921.

⁴ Aftenposten 18. juni 1917

⁵ Bogen om Svendbjerg, Forstadsmuseet 2022, s. 19.

⁶ Håb for alle, 3. kvartal 1919. Gengivet efter Bent Dahl Jensen (red.): Suppe, sæbe og frelse 125 år. Frelsens Hær i Danmark 1887-2012, 2012, side 137-138.

Catherine Booth-kolonien åbne under stor festivitas. Det prominente gæstebud omfattede blandt andre prins Georg af Grækenland, prins Valdemar af Danmark og hans datter prinsesse Margrethe, samt Frelsens Hærs øverste chef, general Bramwell Booth, samt lederen af den danske afdeling, Lucy Booth-Hellberg. Redningshjemmet flyttede efter få år tilbage til Frederiksberg, mens mødrethjemmet blev fastholdt i Hvidovre⁵.

Catherine Booth-kolonien

Else, Ketty, Gudrun... Helt almindelige kvindenavne i 1930'erne og navne på kvinder, som i 1930 var indskrevet på kvindehjemmet. Kvinder, der var blevet gravide uden at være gift og dermed stod i en svær situation i en tid, hvor børn stadig blev betegnet som uægte, når forældrene ikke var gift.

Kvinder var målgruppen for Catherine Booth-kolonien, men det var ikke for deres skyld alene, at hjemmet var blevet oprettet. Det lå klart allerede fra starten i 1919, hvor Major Helga Hansen, der

var socialsekretær i Frelsens Hær skrev:

”At dette hjem er en velgerning for i reglen ganske unge kvinder, som ved deres fald har bragt sig – og desuden et ganske skyldfrit lille barn – i forhold, hvis vanskelighed de dårligt forudså omfanget af, siger sig selv.

Vi modtager gerne den vordende moder et par måneder, om det skal være, forinden barnets fødsel og beholder hende sammen med barnet, når hun vender tilbage fra Rigshospitalets fødeafdeling, i indtil otte-ni måneder.

Men i første og sidste række mener vi herved at gavne barnet. Mødrethjemets opgave er at redde for barnet den største rigdom, det mest uopvejelige jordiske gode: Dets egen moder. Der tales så mange overfladiske og vildledende ord om kvinders ret til at have et barn. Skal vi ikke lade den tale fare, og i stedet med al energi hævde barnets ret til at have virkelige forældre. Og svigter faderen sit barn, skulle dog moderen læres af holde fast.⁶”

Vaskeriet var i drift fra start. Foto formentlig taget omkring 1930. Frelsens Hærs Museum og Arkiv.

Børnene blev passet af personalet på Catherine Booth-kolonien, mens moderen arbejdede eller fik undervisning. Udateret. Frelsens Hærs Museum og Arkiv.

Da kvindehjemmet åbnede i 1919, kom kvinderne fra hele landet, men efterhånden kom flere og flere fra København. Under opholdet arbejdede kvinderne enten på det gartneri, der var blevet oprettet som en del af Catherine Booth-kolonien eller på Dampvaskeriet Svendebjerg. Derudover var der undervisning i husgerning, barnepleje og sygepleje. Mens kvinderne fik undervisning eller arbejdede, blev børnene passet af hjemmets personale.

Dampvaskeriet Svendebjerg hentede og bragte vasketøjet i hele Storkøbenhavn. Udateret. Foto: Forstads museet.

Kontakt mellem Frelsens Hær og Hvidovres beboere

Med købet af Svendebjerggård kom Frelsens Hær til at sætte et markant aftryk på Hvidovre. Udviklingen af kvarteret ligner de omkringliggende kvarterer som Risbjerg og Ny Hvidovre, hvor københavnske familier også etablerede sig på jordlodder udstykket fra landsbyens gamle gårde. Svendebjerg tiltrak dog flere familier fra Frelsens Hær – eksempelvis Jørgen Jørgensen, der flyttede ind på Svendebjergvej 18 med sin familie, Drachmann, der etab-

lerede Svendebjerg Varehus på hjørnet af Catherine Booths vej og Idrætsvej og Aasted på William Booths vej 5. Jens Aasted var skrædder af profession og syede uniformer for Frelsens Hær⁷.

Man kan kun forestille sig, at Frelsens Hærs uniformer har været et endog meget synlig indslag i gadebilledet. Udover de familier, der havde bosat sig i kvarteret, var der også en lang række medarbejdere på kvindehjemmet. Det var både officerer i Frelsens Hær, der arbejdede på hjemmet, men også ansatte, der ikke tilhørte trossamfundet. De ansatte kunne være tidligere indskrevne kvinder, der her fik mulighed for arbejde efter deres ophold. Der var indrettet værelser til medarbejderne både i den tidligere firlængede gård og den lade, der i dag rummer børnehaven Solgården, og som efter Jørgen Jørgensens køb af Svendebjerggård blev fuldstændig ombygget fra brugsbygning i landbruget til at rumme omsorgsinstitutionen.

Der er ikke mange historiske beretning om møder mellem kvindehjemmets

beboere og de lokale i Hvidovre. De lokale blev inviteret indenfor til en årlig fest på kvindehjemmet, som skulle rejse støtte til hjemmet, kun få børn fra Hvidovre optræder som plejebørn på det tilknyttede børnehjem og bilen fra vaskeriet må have vækket opsigt i de bilfattige mellemkrigsår.

Vi har dog en beretning om et forhold mellem en lokal og en kvinde på hjemmet. I januar 1930 forsøgte en karl på Spurvegården at tage sit eget liv. Det blev anmeldt til politiet, og under opklaringen kom det frem, at han havde været forlovet med en kvinde på kvindehjemmet, og da hun gjorde det forbi, ønskede han ikke at leve længere⁸. Hvordan historien endte, står hen i det uvisse. Da folketællingen blev gennemført i november 1930, var kvinden ikke længere indskrevet på Catherine Booth-kolonien, så vi kan ikke følge hendes videre liv, ligesom den ulykkelige ungersvend heller ikke optræder som tyende på Spurvegården⁹.

Fra kvindehjem til børnehave

Som tiden gik, blev forholdene på Catherine Booth-kolonien utidssvarende og gennem indsamlinger ved blandt andet Småbørnsdagen forsøgte Frelsens Hær at skaffe penge til en tilbygning til den tidligere gård. Arbejdet startede i 1944 med etableringen af ”Byggefond til Om- og Tilbygning til Mødrehjemmet”. Det lykkedes ikke bare at rejse penge til en tilbygning, men til en helt ny bygning, der kunne åbne som mødrehjem i 1955. Forholdene blev markant forbedret med eksempelvis enkeltværelser til mødre og deres børn, der tidligere havde sovet på fælles sovesale. Den bygning ligger også fortsat på Catherine Boothsvej, og er i dag omdannet til krisecenter. Tiden arbejdede for de ugifte mødre og deres børn, så det ikke længere var ugleset at blive gravid udenfor ægteskab.

Med åbningen af den nye Catherine Booth-koloni blev de gamle gårdbygninger overflødige, og man kunne igen tænke over en ny anvendelse. I selve den firlængede gård blev der indrettet flere

⁷ Folketællingen 1930, Frelsens Hærs Museum og Arkiv og <https://www.wikitree.com/wiki/Aasted-6>

⁸ Rapport 10. januar 1930, Politimesteren i Københavns Amts Søndre Birk, Station Hvidovre. Forstadsmuseet.

⁹ Folketællingen 1930

Børn på Solgårdens legeplads omkring 1970. 50 år efter at Jørgen Jørgensen tegnede tegningen i starten af artiklen, er det tydeligt, at det er samme bygning, der huset børnehaven. Foto: Forstads museet

boliger, som tilbud til aktive i Frelsens Hær, ligesom organisationen stadig har opmagasinering på stedet.

En anden udadventt brug fik den tidligere lade ved at den endnu engang blev ombygget og denne gang til børneinstitutionen Solgården. Da Solgården åbnede i 1957, var der både småbørnsstue, børnehaven og fritidshjem med

plads til lidt over 100 børn, og gennem tiden har uendelig mange Hvidovre-børn været igennem de bygninger, som for mere end 100 år siden blev ombygget til kvindehjem. Institutionen er gennem hele historien blevet drevet af Frelsens Hær, men det har varieret i hvor høj grad et kristent livssyn har præget hverdagen i institutionen.

Historiens vingesus

Den travlhed, som udspiller sig ved Solgården ved aflevering og hentning af børn kan sagtens måle sig med det leben, som indskrevne gravide og mødre på hjemmet, plejebørn, menige medarbejdere og officerer fra Frelsens Hær gav på stedet for 100 år siden.

Svendbjerggård, Frelsens Hærs kvindehjem og senere krisecenter samt kvarteret Svendbjerg rummer en fortælling, der er langt større end de ca. 40 tønder land, som Jørgen Jørgensen købte i 1917. Når man står ved indgangen til børnehaven i gårdrummet mellem Solgården og den firlængede gård, kan det være svært ikke at sende en tanke til både de utallige kvinder og børn, som har haft ophold på Catherine Booth-kolonien og til de medarbejdere fra Frelsens Hær, som gjorde det muligt. Mange flere vinkler på historien vil givetvis blive fundet i fremtiden, men lige her blandt de gamle bygninger er der mulighed for at mærke historiens vingesus og tage læring fra fortiden med ind i fremtiden.

Besøg på Borgen

Af Karen Johansen

Den 12. september, en dejlig varm sensommer eftermiddag drog ca. 30 Hvidovre-borgere til Folketinget.

Inviteret af vores lokale socialdemokratiske folketingsmedlem Maria Staghøj Durhuus.

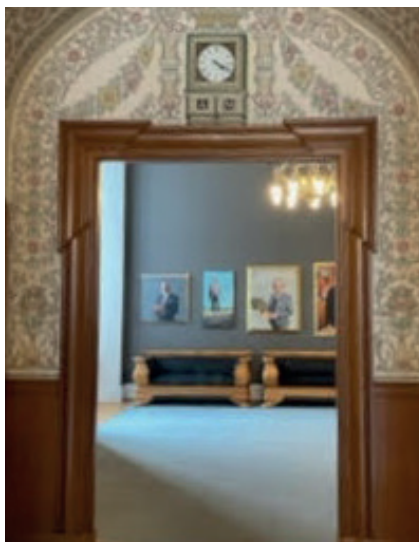

Foto: Karsten Qvist

Store var Forventningerne til besøget i Folketinget:

At være i og se huset - se malerierne af tidligere og nuværende medlemmer - se de smukke rum og møbler - stå og se

ud over folketings salen og gå på den smukke trappe hvor valgets sejrherre kommer op af, og som et lille plus mødte vi både Uffe Elbæk og Nick Hækkerup som hilste venligt.

Maria fortalte om ugens gang i folketinget, og sin egen politiske vej dertil.

Måske kan turen gentages næste år, men så vil vi også krydre dagen med besøg i Snapsetinget.

Foto: Karen Johansen

Alle er velkommen til vores arrangementer.

Tilmelding er nødvendig på hls.nemtilmeld.dk/ eller på telefon til Anders Aalund (Tlf.: 2420 2655) eller Karen Johansen (Tlf.: 2992 0417).

**Indgang: 25,- kr.
Medlemmer gratis - hvis ikke andet er oplyst.
Servering: 25,- kr. - hvis ikke andet er oplyst.**

I Rytterskolen kan der højst være 30 personer - øvrige steder 100-150 personer

Arrangementer

Erik Zinglersen fortæller om sin bog:

”Et hjem, et hus og et forstadsliv i velfærdsstatens Hvidovre 1960-1973”

Mandag d. 8. januar kl. 13.30-15.30
Mødested: Magistergården
Hvidovre Kirkeplads 2

Bogen fortæller hvordan det var at vokse op i forstaden Hvidovre.

Dagligliv, skolegang, fritid og kulturelle interesser beskrives, men knyttes også til den større fortælling om samfundsudviklingen, og hvad der gjorde at en almindelig familie fik råd til hus.

Erik er vokset op i Hvidovre Nord, gået på Holmegårdsskolen og Præstemoseskolen, været værnepligtig i flyvevåbnet, og Indtil sin pension, gymnasielærer på Køge og Roskilde Gymnasium.

Arrangementet afholdes i Magistergården sammen med Hvidovre Kirke. Gratis adgang, kaffe og kage 20 kr.

Åbent Hus i Rytterskolen

Tirsdag d. 16. januar kl. 14-16
Onsdag d. 13. marts kl. 14-16
Mødested: Rytterskolen
Hvidovre Kirkeplads 1

Eftermiddagen hvor vi mødes over en kop kaffe. Det er muligt at se Ryttersko-

Murersvenden Finn Reidl fortæller

Mandag d. 29. januar kl. 14-16
Mødested: Rytterskolen,
Hvidovre Kirkeplads 1

Finn Reidl har haft et langt liv som murerlærling, svend, konduktør og har udfyldt alle de opgaver en dygtig håndværker stilles over for.

Han har utallige bygningsværker bag sig.

Sådan som han har svunget murskeen, bliver det en eftermiddag med anekdoter fra et rigt liv.

Risbjergskolen set med Kurt Karlsens øjne

Mandag d. 19. februar kl 14-16
Mødested: Rytterskolen
Hvidovre Kirkeplads 1

Kurt Karlsen vil med skoledrengens øjne fortælle om sin skolegang på Risbjergskolen (1959-69).

Men vil også med nutidens øjne fortælle om Risbjergskolens betydning for Risbjerg kvarteret i denne periode.

len, og høre skolens Historie. Men også muligt at småsnakke over medbragte fotos eller andet. Ingen tilmelding disse dag, men tag en god ven eller nabo med.

Gratis adgang, kaffe og kage 25 kr.

Jim Stjerne Hansen – mit liv med fodbold

Tirsdag d. 27. februar kl 19-21
Mødested:
Kometen, Hvidovrevej 280

Jim Stjerne Hansen blev meldt ind i HIF i 1960, da han blev 7 år, og var anfører for ynglinge-holdet, da det vandt DM i 1971.

Blev divisionsspiller i Hvidovre, hvor han opnåede 72 kampe og efter sin hjemkomst efter udstationering i Brasilien, i Brøndby, hvor han opnåede 82 kampe.

Var spillerrepræsentant i HIFs fodboldbestyrelse under Svend Borring Sørensen og senere næstformand under Henning Hebo. I 1988 ansat som Generalsekretær i Dansk Boldspil-Union (DBU), som han forlod i 2014 efter 26 års tjeneste, for at gå på pension.

Jim Stjerne Hansen er vokset op i Bredalsparken. Han startede skolegangen på Risbjergskolen, men blev før 6. klasse flyttet til Præstemoseskolen, hvorfra han i 1970 tog realeksamen.

Jim vil fortælle historier og anekdoter fra et langt liv i Hvidovre, HIF og dansk og international fodbold og fra sit arbejde i A.P. Møller med bl.a. 2½ år i Rio de Janeiro.

Julemarkedet og et spændende år på Forstadsmuseet

Julen nærmer sig med hastige skridt, hvilket betyder, at årets julemarked i Avedørelejren, som bliver arrangeret af Forstadsmuseet og Cirkusmuseet, er lige om hjørnet. Markedet bliver afholdt d. 10. december fra kl. 10-15, og som altid vil der være masser af boder, underholdning bl.a. med Jonna Glifberg og Øjvind Ougaard, hvor sidstnævnte er kendt fra sit samarbejde i sin tid med Monrad og Rislund og senest Søren Østergaard i Zirkus Nemo. Derudover er der artisteri, julesang, julemand og meget mere, så tag dit gode julehumør på og kig ud.

Gang i boden ved julemarkedet i 2022. - Foto: Ebbe Forup

Et årsskifte giver altid anledning til at kigge tilbage på året, der er gået. Mange aktiviteter er blevet afviklet, og organisatorisk er der sket ændringer på museet. Samtidig er vi heller ikke gået fri af de besparelser, som hele Hvidovre Kommune er blevet ramt af, men det er heldigvis de positive elementer, der har domineret, og som vi vil se tilbage på. Alt skal ikke nævnes her, men en appelsin i turbanen som Flemming Holberg Fengers tilbud om at sponsorere en række små film om butikslivet, der takket være HLS, kom til museet, er værd at fremhæve. Det gav os mulighed for at både at få indsamlet beretninger og ikke mindst få formidlet historien om

Hvidovres butiksliv. Filmene har fået forpremiere med et flot fremmøde, men får liv både på de sociale medier og ikke mindst til HLS' udstilling om butikkerne, som kommer på Hovedbiblioteket i 2024.

Et andet stort formidlingsprojekt, som vi har arbejdet på i 2023 og som kommer til at løbe ind i 2024, er udviklingen af en ny hjemmeside. Selv om det er et stort arbejde, har vi valgt selv at lave siden. Det sparer os for betragtelige summer samtidig med, at vi får et ejerskab til siden, som vi ikke havde fået,

hvis den var lavet eksternt. Det betyder ikke, at vi ikke har fået gode råd fra eksperterne kræfter, men vi kommer selv til at stå på mål for resultatet. Vi var en tand for tidsoptimistiske inden arbejdet gik i gang, men der bliver arbejdet så hurtigt som muligt, så hav lidt tålmodighed med os.

I september afviklede vi sammen med HLS og Hvidovre Hovedbibliotek et foredrag med bysbarnet Søren Pilmark. Idéen var opstået hos HLS' Jens Fre-

Fortsættes på Bagsiden

derik Jørgensen, der efter en høflig forespørgselsrunde, fik alle med på idéen. At det, sagt på godt jysk, ikke var en helt skidt idé vidnede de 460 fremmødte om i en totalt udsolgt Kometen.

I juni blev Hvidovre og Brøndbys samarbejde om Forstadsmuseet endelig formaliseret. Det giver os sikkerhed og mulighed for at bruge ressourcerne bedst muligt til gavn for borgerne i begge kommuner. Vi har heldigvis god erfaring med samarbejdet, der har kørt uformelt i adskillige år. Det formaliserede samarbejde gav os også mulighed for at formulere museets mission, vision og værdier. Det arbejde har stået på i efteråret og danner ledestjerne for de ting, vi sætter i søen fremover. Det betyder ikke, at vi kommer til at detailplanlægge, så vi ikke kan tage gode ting ind, som pludseligt opstår.

I år har vi desværre også måtte sige farvel til Befæstningsdagen, som vi kender den. I kommunens sparerunde røg tilskuddet til arrangementet. Tilskuddet gjorde, at vi kunne hyre skuespillere, toiletvogn, lave markedsføring m.m. Derfor så vi ingen anden udvej end at gentænke arrangementet. Det er selv-

følgeligt ærgerligt, da glæden hos de mange børn, der var igennem spillet, ikke var blevet mindre med årene, men vi måtte konstatere, at engagementet fra tidligere samarbejdspartnere var stærkt aftagende, så det kun var HLS, museet og God Fritid Til Alle, der var tilbage til at afvikle det. I år blev dagen således afviklet ved Horsedammen i Brøndby i stedet for, og fokus blev rettet mod det voksne publikum. Det gav et flot fremmøde og nye erfaringer, der skal bruges på at udvikle den bedst mulige dag på volden med den økonomi, der nu engang er.

Trods udfordrede kommunale økonomier, uro og mildt sagt varierede varme- og energipriser som resultat heraf, går vi optimistiske og fortrøstningsfulde 2024 i møde, for som vores vision siger, så vil vi med udgangspunkt i byernes kulturarv være en central aktør i udviklingen af Brøndby og Hvidovre og den fremmeste formidler i byrummet for alle borgere. Vi glæder os derfor til at møde gæster både til arrangementer, på arkivet og som frivillige, der vil være med til at løfte opgaverne.

Julemanden glæder sig også til julemarkedet 2023. Foto: Ebbe Forup